

Metodické doporučení MPSV č. 3/2010 k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí

ÚVOD

Metodické doporučení je určeno orgánům sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů. Toto Metodické doporučení navazuje na „*Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníky a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*“, který vydalo v roce 2006 MPSV ve spolupráci s Psychosociálním centrem Acorus.

1. OBECNĚ K PROBLEMATICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

1.1 Domácí násilí a ohrožení dítěte

Povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí zapojit se do řešení případů domácího násilí vyplývá ze skutečnosti, že v naprosté většině případů se domácí násilí vyskytuje v rodinách s nezletilými dětmi (kvalifikované odhady se pohybují mezi 70% až 95% případů¹)

Děti mohou být přímou i nepřímou obětí domácího násilí. **Dítě jako oběť domácího násilí je třeba vždy považovat za ohrožené dítě, kterému je zaručeno poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí v souladu s § 6 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“).**

Dítě je přímou obětí domácího násilí, jestliže je proti dítěti ze strany pachatele směřováno fyzické, psychické nebo sexuální násilí. Ve smyslu zákona o sociálně-právní ochraně dětí se jedná zejména o dítě,

- jehož rodiče řádně nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti [§ 6 odst. 1 písm. a) bod 3. zákona o SPOD],
- anebo na kterém byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, lidskou důstojnost nebo mravní vývoj dítěte, nebo je podezření ze spáchání takového trestného činu [§ 6 odst. 1 písm. e) zákona o SPOD].

Dítě, které je přímou obětí domácího násilí, je dítětem ohroženým syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN).²

¹ J. Voňková: *Vaše právo, proFem, 2004; Dětská svědectví násilí, ROSA 2008*

² *Metodické opatření k postupu lékařů primární péče při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, Věstník Ministerstva zdravotnictví č. 3/2008*

Dítě je nepřímou (sekundární) obětí domácího násilí, jestliže je přítomno domácímu násilí, k němuž dochází mezi rodiči, mezi jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte nebo mezi dalšími osobami v domácnosti obývané dítětem. Dítě je třeba považovat za sekundární oběť domácího násilí i v případě, že dítě není osobně přítomno jednotlivým útokům pachatele domácího násilí vůči přímé oběti domácího násilí. Příznivý citový, rozumový a mravní vývoj dítěte je ohrožen vždy, pokud dítě vyrůstá v domácnosti, ve které dochází k domácímu násilí mezi jinými osobami, a to i když dítě není očitým svědkem domácího násilí.

Ve smyslu zákona o sociálně-právní ochraně dětí se jedná o dítě, které je ohrožováno násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami [§ 6 odst. 1 písm. g) zákona o SPOD].

Podle definice Světové zdravotnické organizace (WHO) je rovněž dítě nacházející se v pozici svědka domácího násilí považováno za psychicky týrané dítě³.

DÍTĚ – SVĚDEK DOMÁCÍHO NÁSILÍ = OBĚŤ = OHROŽENÉ DÍTĚ

Právo dítěte na poskytnutí všestranné ochrany v případech domácího násilí je zakotveno také v Úmluvě o právech dítěte (vyhlášena pod č. 104/1991 Sb.). Podle čl. 19 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte jsou smluvní státy Úmluvy o právech dítěte povinny přijmout všechna potřebná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření k *ochraně dětí před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, urážením nebo zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním nebo vykořisťováním během doby, kdy jsou v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli jiných osob starajících se o dítě.* Stát tudíž nese odpovědnost za zabezpečení ochrany všech dětí před jakýmkoliv formami násilí, včetně různých forem domácího násilí.

Negativní dopad domácího násilí na dítě může být značně rozsáhlý. Vedle bezprostředního ohrožení fyzického a duševního zdraví dítěte v průběhu pokračujícího domácího násilí se může tento jev projevovat zejména v podobě dlouhodobé traumatizace dítěte, ve zhoršeném chování a školním prospěchu dítěte, v potížích s navazováním partnerských vztahů v dospělosti a rovněž v transgeneračním přenosu násilných vzorců chování na dítě⁴.

Zvýšenou psychickou zátěž představuje pro dítě i situace po skončení domácího násilí v rodině, kdy dojde k vykázání pachatele ze společného obydlí, anebo naopak kdy jeden z rodičů odejde spolu s dítětem ze společné domácnosti, kterou doposud obývali s pachatelem domácího násilí. V těchto situacích se dítě musí vypořádat s otázkami spojenými s novým uspořádáním výchovy dítěte a jeho kontaktů s rodiči, případně též se změnou místa bydliště, školy, se změnou sociálního statusu apod.

³ *Dětská svědeckví násilí, ROSA 2008; Pediatrie pro praxi – Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, SOLEN 2008*

⁴ *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí, MPSV a Acorus, 2006; E. Vaníčková: Násilí na dětech – Informace o Národní strategii prevence násilí na dětech, in Sborník přednášek z XIX. konference Společnosti sociálních pracovníků ČR „Domácí násilí na dětech, partnerech a seniorech“, MPSV 2009*

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je zcela nezbytné, aby pracovnice a pracovníci všech orgánů sociálně-právní ochrany dětí byli v potřebném rozsahu seznámeni s problematikou domácího násilí, s právními prostředky ochrany obětí domácího násilí, jakož i s úkoly a oprávněními orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech domácího násilí.

1.2 Domácí násilí – definice, základní znaky a formy

Domácí násilí je možné definovat jako fyzické, psychické, anebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně ve společně obývaném bytě nebo domě, a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti, a které se zpravidla vyznačuje stupňováním intenzity násilných incidentů.⁵

Domácí násilí může zahrnovat násilí mezi manžely nebo partnery, ale rovněž násilí páchané na dětech, seniorech nebo dalších osobách žijících ve společně obývaném bytě nebo domě. Jedná se o fyzické i slovní útoky, tělesné týrání, omezování osobní svobody, vydírání, sexuální zneužívání, výhrůžky apod. Toto chování vyvolává trvalý strach oběti ze svého trýznitele, což umožňuje násilníkovi udržovat nad obětí neomezené mocenské postavení a donutit ji, aby se podřídila jeho vůli. Kontrolu veškerého života oběti uplatňuje násilník jako svůj samozřejmý nárok. Souhrnně lze za násilí v rodině považovat jakékoliv jednání či opomenutí, které negativně ovlivňuje nebo poškozuje oběť, narušuje její psychickou stabilitu a integritu, poškozuje rozvoj její osobnosti nebo omezuje svobodu⁶.

Mezi základní znaky, podle kterých lze domácí násilí identifikovat, náleží⁷:

- blízké vztahy intimního charakteru a společná propojenost osob
- nerovné postavení ve vztahu mezi pachatelem a obětí domácího násilí, uplatňování moci a kontroly
- společné obydlí
- dlouhodobost násilí a opakující se ataky (domácí násilí představuje nepřetržitý koloběh útoků, ať již slovních nebo fyzických, přerušovaný fázemi usmiřování, slibů a obdobím relativního klidu, které se však postupně zkracuje, zatímco období vytváření napětí a útoků se rozšiřuje)
- vzrůstající intenzita násilí ze strany pachatele domácího násilí
- skrytost v soukromí společného obydlí a s tím související obtížná identifikovatelnost a postižitelnost domácího násilí

Domácí násilí se může vyskytovat zejména v následujících formách:

⁵ L. Čírtková, P. Vitoušová a kol., *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, GRADA Publishing, Praha 2007; *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*, MPSV a Acorus, 2006; *Metodické opatření k postupu lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím*, *Věstník Ministerstva zdravotnictví* č. 3/2006

⁶ *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*, MPSV a Acorus, 2006;

⁷; *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovnice a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí*, MPSV a Acorus, 2006;

- **fyzické násilí** – zahrnuje například fackování, bití rukama či předměty, kopání, škrcení, svazování, pálení, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku nebo jídla až po útoky proti životu
- **psychické** – ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti apod.
- **emocionální** – soustavná kontrola toho, co oběť domácího násilí dělá, s kým se stýká, zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí aj.
- **sociální** – zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociální izolace oběti, jednostranné uplatňování privilegií pachatele domácího násilí rozhodovat ve všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť, znemožňování oběti v jejím sociálním okolí
- **sexuální** – znásilnění, nucení násilím nebo hrozbami k sexu nebo k sexuálním praktikám, které oběť odmítá, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem
- **ekonomické** – omezování přístupu k penězům, neposkytnutí prostředků na společnou domácnost, případně i na potřeby dětí, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace pachatele a rodiny⁸

Uvedené formy domácího násilí se zpravidla vzájemně prolínají a nevyskytují se izolovaně.

2. PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

2.1 Institut vykázání ze společného obydlí

Institut vykázání pachatele domácího násilí ze společného obydlí byl do českého právního řádu poprvé zakotven s účinností od 1. 1. 2007 zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. V platném právním řádu je institut vykázání ze společného obydlí upraven v **§ 44 až § 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky** (dále jen „zákon o Policii České republiky“).

V souvislosti s novým zákonem o policii byla vydána aktualizovaná policejní metodika – „**Závazný pokyn policejního prezidenta č. 200/2008, o provádění vykázání**“ (dále jen „ZP PP č. 200/2008“), který nahradil ZP PP č. 179/2006. V novém závazném pokynu je upravena metodika postupu policistů na místě činu, pro přijímání trestního oznámení v případech domácího násilí a základní úkony, které policista musí provést při oznámení incidentu se znaky domácího násilí a poté na místě, kde k incidentu došlo.

⁸ I. Dufková, J. Zlámal: *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí, Střední policejní škola MV v Praze, Agis 2004*

Policista je oprávněn vykázat pachatele domácího násilí z bytu nebo z domu společně obývaného s osobou ohroženou domácím násilím (dále jen „společné obydlí“), jakož i z bezprostředního okolí společného obydlí, a to v případě, že lze na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se **vykázaná osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti ohrožené osoby.**

Policista je **povinen přesně určit územní rozsah, na který se vykázání vztahuje, včetně rozsahu bezprostředního okolí společného obydlí,** a to podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené domácím násilím.

Vykázání ze společného obydlí trvá **po dobu 10 dnů** ode dne jeho provedení. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby. Je-li v průběhu trvání vykázání podán k soudu návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu, doba vykázání se prodlužuje až do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o návrhu na vydání předběžného opatření.

Vykázání oznamuje policista ústně vykázané osobě i ohrožené osobě, a to přímo v místě jejich společného obydlí, z něhož je pachatel domácího násilí vykazován. O vykázání vyhotovuje policista **potvrzení**, které předá proti podpisu vykázané osobě i ohrožené osobě. Potvrzení o vykázání obsahuje:

- vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje,
- uvedení totožnosti vykázané osoby a osoby ohrožené domácím násilím,
- poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a adresa útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání.

Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

Policista je oprávněn vykázat pachatele domácího násilí ze společného obydlí **i v jeho nepřítomnosti.** Není-li vykázaná osoba vykázání přítomna, poučení o jejích právech a povinnostech v souvislosti s vykázáním jí policista poskytne při prvním kontaktu. Je-li to možné, policista této osobě předá potvrzení o vykázání, v opačném případě ji poučí o možnosti převzít potvrzení o vykázání a kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie; součástí poučení je i údaj o adrese tohoto útvaru.

Při provádění úkonů souvisejících s vykázáním policista zajistí **přítomnost nezúčastněné osoby**; to však neplatí, hrozí-li nebezpečí z prodlení. V případech, ve kterých ve společném obydlí, v němž se vykázání provádí, žije nezletilé dítě, kterému při provádění vykázání není zajištěno bezpečí, mohou být k provedení vykázání policistou přibráni také **pracovníci místně příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí.**

V případech domácího násilí má policista ze zákona **právo vstupu do společného obydlí,** neboť v souladu s § 40 zákona o Policii České republiky je policista je oprávněn vstoupit i bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření za předpokladu, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví

osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti. Policista je za účelem vstupu do obydlí oprávněn obydlí otevřít nebo se do něj jiným způsobem zjednat přístup, a to v případě nutnosti i za použití síly.

Po vstupu policisty do obydlí vyžádá policista vysvětlení od pachatele, ohrožené osoby a svědků incidentu s tím, že tyto osoby podají vysvětlení pokud možno odděleně. Při komunikaci s pachatelem a ohroženou osobou použije policista otázky podle dotazníku SARA DN, který je povinen mít u sebe. S pomocí této metody vyhodnotí následně policista riziko pokračování útoků ze strany pachatele domácího násilí.

Nesouhlasí-li vykázaná osoba s vykázáním, může proti němu na místě podat **námítky**, které policista uvede v potvrzení o vykázání. Policista námítky předá bez zbytečného odkladu krajskému ředitelství Policie ČR příslušnému podle místa vykázání. Vykázaná osoba může podat námítky k příslušnému krajskému ředitelství Policie ČR také písemně **do 3 dnů** ode dne převzetí potvrzení o vykázání. Shledá-li příslušné krajské ředitelství, že podmínky pro vykázání nebyly splněny, **vykázání ukončí** a o této skutečnosti vyrozumí ohroženou a vykázanou osobu bez zbytečného odkladu.

Ve věci provedení vykázání se nevede správní řízení a nevydáván se o něm správní rozhodnutí.

Pachatel domácího násilí, proti kterému vykázání směřuje, je na základě vykázání povinen:

- **opustit** neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- **zdržet se vstupu** do policistou vymezeného prostoru,
- **zdržet se styku** nebo navazování kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím, na jejíž ochranu bylo vykázání provedeno,
- **vydat** policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží.

Vykázaná osoba má právo:

- a) vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady před splněním povinnosti opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí,
- b) vzít si v průběhu vykázání ze společného obydlí věci podle písmene a) a věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání; toto právo lze uplatnit pouze jedenkrát a pouze v přítomnosti policisty s tím, že policista o výkonu tohoto práva ohroženou osobu předem informuje,
- c) ověřovat provedení vykázání zejména na čísle tísňového volání 158,
- d) vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.

Policista poskytne osobě vykázané ze společného obydlí informace **o možnostech jejího ubytování** po dobu vykázání a o jejích právech a povinnostech a o dalším postupu v dané věci.

Policista je povinen poskytnout ohrožené osobě, která zůstává ve společném obydlí, poučení o:

- **možnosti podat návrh na vydání předběžného opatření** soudu podle § 76b občanského soudního řádu,
- **možnosti využít psychologických, sociálních a jiných služeb** v oblasti pomoci obětem DN, včetně pomoci intervenčních center, a
- **následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů**, k nimž policista při vykázání přihlíží.

O provedených úkonech a opatřeních spojených s vykázáním pachatele domácího násilí ze společného obydlí sepíše policista **úřední záznam. Do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí je policista povinen zaslat kopii úředního záznamu o vykázání:**

- příslušnému intervenčnímu centru,
- soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle 76b občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů),
- a **místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí, pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba**; místně příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí je obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu dítěte.

ZP PP č. 200/2008 upravuje v čl. 14 zpracování problematiky domácího násilí v informačním systému „Elektronické trestní řízení“ (ETR). Pro evidenci případů s prvky domácího násilí policisté používají elektronický úřední záznam o incidentu se znaky domácího násilí. Evidence výjezdů je prováděna prostřednictvím informačního systému ETR v modulu „DOMÁCÍ NÁSILÍ“. V případě, že došlo k vykázání násilné osoby, je z elektronicky vedeného úředního záznamu o incidentu se znaky domácího násilí vygenerován úřední záznam o vykázání.

Policista je **povinen** ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání **provést kontrolu**, zda vykázaná osoba dodržuje povinnosti vyplývající z vykázání. Jestliže by vykázaná osoba podmínky vykázání v jakémkoliv ohledu porušila, vystavila by se postihu za trestný čin **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku** (zákon č. 40/2009 Sb.), za který jí může být uložen trest odnětí svobody až na tři léta.

Z údajů Policie ČR a intervenčních center vyplývá, že ve většině případů je vykázání realizováno v rodinách s nezletilými dětmi⁹. Jestliže se ve společném obydlí zdržuje nezletilé dítě a hrozí nebezpečí, že útoky ze strany pachatele domácího násilí budou přímo směřovat proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti dítěte, **může být vykázání ze společného obydlí provedeno i na ochranu takto ohroženého dítěte s tím, že dítě bude uvedeno jako osoba ohrožená v potvrzení policisty o vykázání.**

Pokud bude dítě uvedeno jako ohrožená osoba v potvrzení o vykázání, bude na základě této skutečnosti platit pro vykázaného pachatele DN **zákaz styku**

⁹ L. Čírtková: Rodiče, děti, domácí násilí a traumatizující následky, *Právo a rodina* č. 9/2007, Linde

nebo navazování kontaktu s dítětem, a to i když bude vykázanou osobou rodič dítěte.

V případě, že nezletilé dítě není v potvrzení o vykázání označeno jako ohrožená osoba a toto dítě po provedení vykázání zůstává společně s ohroženou osobou (zpravidla jedním z rodičů) ve společném obydlí, platí pro vykazaného pachatele domácího násilí zákaz styku a navazování kontaktů s ohroženou osobou, v jejíž péči se dítě po vykázání nachází. **Je-li vykázáným pachatelem domácího násilí rodič dítěte, nesmí vykázaný rodič kontaktovat ohroženou osobu ani za účelem žádosti o poskytnutí informací o jejich společném dítěti ani za účelem zprostředkování styku s dítětem.** Vykázaný rodič se však může s žádostí o zprostředkování informací o dítěti nebo s žádostí o zprostředkování jiného kontaktu s dítětem obrátit na místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí v souladu s § 9 zákona o SPOD, podle kterého je rodič oprávněn požádat orgán sociálně-právní ochrany dětí o pomoc při výkonu svých práv a povinností.

Specificky je třeba řešit situaci nezletilého dítěte, které je policistou vykázáno ze společného obydlí jako osoba, jež se dopouští domácího násilí na ostatních osobách obývajících společné obydlí s vykázáným dítětem (např. rodiče, manžel nebo druh rodiče, prarodiče, pěstouni apod.). Zákon o Policii České republiky nevyklučuje, aby byl institut vykázání použit i vůči nezletilému dítěti jako pachateli domácího násilí. V případě vykázání nezletilého dítěte ze společného obydlí se nelze spokojit s tím, že policista poskytne vykázanému dítěti informace o možnostech ubytování jako u dospělých vykázaných pachatelů domácího násilí. V takových případech je nezbytné, aby v návaznosti na provedené vykázání bylo vždy zajištěno umístění vykázaného dítěte v jiném vhodném prostředí, ať u vhodné dospělé fyzické osoby (u druhého z rodičů, který nežije s dítětem ve společné domácnosti, u jiné osoby blízké dítěti) nebo v zařízení pro péči o děti (zpravidla Diagnostický ústav, Středisko výchovné péče).

Policista musí za účelem zajištění dalšího umístění nezletilého dítěte bezodkladně kontaktovat pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Podle konkrétní situace zprostředkuje tento orgán svěření vykázaného dítěte do péče vhodné fyzické osoby nebo zařízení, a to buď dobrovolnou cestou nebo na základě předběžného opatření soudu. Do doby než bude provedeno umístění vykázaného dítěte do náhradní péče zařízení nebo fyzické osoby, by mělo být dítě zajištěno zasahujícím orgánem Policie ČR podle § 26 zákona o Policii České republiky.

2.2 Předběžné opatření soudu

V rámci občanského soudního řízení je k ochraně obětí domácího násilí upraveno **speciální předběžné opatření soudu v § 76b a dalších souvisejících ustanoveních zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád** (dále jen „o.s.ř.“), ve znění zákona č. 218/2009 Sb. účinného od 20. 7. 2009.

Na základě § 76b odst. 1 o.s.ř. je soud oprávněn nařídit předběžné opatření na ochranu osoby ohrožené domácím násilím, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou vážným způsobem ohroženy jednáním jiné osoby – pachatele domácího násilí.

Předběžné opatření soudu směřuje proti tomu, kdo vážným způsobem ohrožuje život, zdraví, svobodu nebo lidskou důstojnost osoby, která podala návrh na vydání předběžného opatření soudu.

Je-li jednáním účastníka řízení, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby:

a) opustil dům, byt, místnost nebo jiný prostor společně obývaný s navrhovatelem („společné obydlí“), jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,

b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,

c) se zdržel setkávání s navrhovatelem,

d) se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.

Soud může stanovit výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

Rozhodnutí soudu o nařízení předběžného opatření **není podmíněno předchozím vykázáním pachatele domácího násilí ze společného obydlí** podle § 44 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (viz § 76b odst. 5 o.s.ř.). Předběžné opatření soudu může navazovat na vykázání pachatele domácího násilí ze společného obydlí, které bylo provedeno policistou, nebo může být soudem nařízeno nezávisle na předchozím postupu Policie ČR, tj. i v případě, že před podáním návrhu na vydání předběžného opatření neprovedl policista vykázání pachatele domácího násilí ze společného obydlí.

Předběžné opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. **trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti**, tj. od jeho vydání. Pokud rozhodnutí soudu o předběžném opatření předcházelo vykázání provedené podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, **počíná běžet doba trvání předběžného opatření soudu dnem následujícím po dni, v němž uplynula doba trvání vykázání** provedené policistou podle zákona o Policii České republiky, tj. po uplynutí 10 dnů od provedení vykázání. V případě, že je před uplynutím doby jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření podán soudu návrh na prodloužení předběžného opatření, neskončí lhůta trvání předběžného opatření soudu dříve, než soud o návrhu na prodloužení předběžného opatření rozhodne.

Soud může rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř. i na dobu delší jeden měsíc za podmínky, že:

- před uplynutím doby jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření bylo u soudu zahájeno řízení ve věci samé (např. řízení o rozvodu, řízení o úpravě výchovy a výživy dětí), a
- navrhovatel (osoba ohrožená domácím násilím) podal soudu návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření.

Návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření soudu musí kromě obecných náležitostí podání obsahovat rovněž **vyličení rozhodných skutečností odůvodňujících prodloužení doby trvání předběžného opatření, údaj o majetkových či jiných poměrech, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí. Soud při svém rozhodování o prodloužení doby trvání předběžného opatření vezme v úvahu zejména:**

- trvání stavu ohrožení života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti navrhovatele,
- obsah a důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé,
- majetkové či jiné poměry účastníků, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření,
- a další rozhodné okolnosti.

Pokud navrhovatel neprokáže své majetkové či jiné poměry, včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, může soud prodloužit dobu trvání předběžného opatření jen **z důvodů zvláštního zřetele hodných**. K prodloužení předběžného opatření soudu v situaci, kdy navrhovatel nemá žádná práva ke společnému obydlí, by tudíž mělo docházet pouze ve výjimečných odůvodněných případech. **Výjimečným důvodem, pro který dojde k prodloužení doby trvání předběžného opatření i tehdy, když navrhovatel neprokáže vlastnické ani jiné právo ke společnému obydlí, přitom může být zejména skutečnost, že ohroženou osobou nacházející se ve společném obydlí je i nezletilé dítě.**¹⁰

I v případě prodloužení doby trvání předběžného opatření soudu zanikne předběžné opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř. **nejpozději uplynutím 1 roku od okamžiku jeho nařízení.**

Účastníky řízení o návrhu na vydání předběžného opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. jsou **navrhovatel (osoba ohrožená domácím násilím) a ten, vůči němuž návrh směřuje (pachatel domácího násilí)**; navrhovatelem se rozumí osoba, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou jednáním pachatele domácího násilí vážným způsobem ohroženy. Soud nemůže nařídit předběžné opatření podle § 76b odst. 1 bez návrhu.

Jestliže je nezletilé dítě přímo ohroženo násilným chováním pachatele domácího násilí na svém životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, je i nezletilé dítě **aktivně legitimováno** k podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. Vzhledem k nedostatku procesní způsobilosti však samo nezletilé dítě není způsobilé k podání návrhu soudu, a proto musí být dítě při podání návrhu na vydání předběžného opatření soudu podle § 76b o.s.ř. zastoupeno svým zákonným

¹⁰ Viz důvodová zpráva k sněmovnímu tisku 559, www.psp.cz.

zástupcem (rodič, poručník) nebo soudem ustanoveným opatrovníkem (takzvaný opatrovník ad hoc podle § 83 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině). Opatrovníkem dítěte pro podání návrhu na nařízení předběžného opatření soudu a pro zastupování dítěte v řízení o tomto návrhu může být ustanovena vhodná fyzická osoba nebo místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí.

V ostatních případech, ve kterých nezletilé dítě není přímo ohroženo na svém životě, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti a zdržuje se v obydlí, kde dochází k domácímu násilí (dítě jako nepřímá oběť domácího násilí, viz bod 1.1), není dítě účastníkem řízení o nařízení předběžného opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř., a proto není třeba ustanovovat dítěti pro účely tohoto řízení opatrovníka.

K rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. je **příslušný okresní soud, v jehož obvodu se nachází společné obydlí navrhovatele a pachatele domácího násilí** (§ 74 odst. 5 o.s.ř.).

Podání návrhu na nařízení předběžného opatření soudu podle § 76b o.s.ř. je **osvobozeno od povinnosti navrhovatele platit jistotu ve výši 10 000 Kč (§ 75b o.s.ř.)**.

Soud je povinen rozhodnout o návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř. **bezodkladně, nejpozději však do 48 hodin od podání návrhu** (§ 75c odst. 2 o.s.ř.). O návrhu na nařízení předběžného opatření rozhodne předseda senátu **bez slyšení účastníků řízení**.

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo je-li tu nebezpečí z prodlení, předseda senátu usnesení o předběžném opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř., o němž rozhodl bezodkladně, ihned vyhlásí účastníku, kterému předběžným opatřením ukládá povinnost; ukazuje-li se to potřebné, přistoupí k vyhlášení usnesení na místě samém. Pokud není postupováno podle věty první, doručí soud usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. účastníkům řízení **při provádění výkonu předběžného opatření** (§ 273b odst. 2 o.s.ř.). Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyrozuměním, že byl proveden jeho výkon.

Usnesení soudu, kterým bylo nařízeno předběžné opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř., je **vykonatelné vyhlášením**, a pokud nedošlo k jeho vyhlášení, je předběžné opatření soudu vykonatelné, **jakmile bylo soudem vydáno** (§ 76d o.s.ř.). Podání případného odvolání proti předběžnému opatření soudu **nemá odkladný účinek** na vykonatelnost předběžného opatření.

Je-li proti předběžnému opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. podáno odvolání, je odvolací soud (místně příslušný krajský soud) povinen rozhodnout o tomto odvolání **ve lhůtě do 15 dnů od předložení věci odvolacímu soudu** (§ 218b o.s.ř.).

Nařídil-li soud předběžné opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř., **zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí. K provedení výkonu předběžného opatření je příslušný okresní soud, který nařídil předběžné opatření** (§ 273b o.s.ř.).

Výkon předběžného opatření soudu se provede tak, že soud **v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže pachatele domácího násilí ze společného obydlí**, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný pachatel domácího násilí drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s ohroženou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a osobní dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b o.s.ř. pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, případně věci nezbytné z jiného vážného důvodu.

Není-li pachatel domácího násilí při výkonu předběžného opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost příležitost, aby si během doby jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření soudu vyzvedl ze společného obydlí osobní cennosti, věci osobní potřeby nebo věci potřebné k výkonu jeho povolání nebo podnikatelské činnosti. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

Poruší-li povinný pachatel domácího násilí po provedení výkonu předběžného opatření povinnost nevstupovat do společného obydlí a nezdržovat se v něm, **soud kdykoliv a bezodkladně na návrh ohrožené osoby provede opětovný výkon rozhodnutí vykázaním povinného pachatele domácího násilí ze společného obydlí**.

Poruší-li povinný pachatel domácího násilí povinnost nevstupovat do bezprostředního okolí společného obydlí a nezdržovat se v něm, povinnost zdržet se setkávání s ohroženou osobou, anebo povinnost zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování ohrožené osoby jakýmkoli způsobem, soud na návrh ohrožené osoby výkon rozhodnutí **uložením pokuty pachateli domácího násilí** podle § 351 o.s.ř. Za porušení povinností stanovených předběžným opatřením soudu může soud povinnému pachateli domácího násilí uložit opakovaně pokutu **až do výše 100 000 Kč**.

Pachatel domácího násilí, který závažným způsobem maří výkon předběžného opatření soudu nebo závažným způsobem porušuje povinnosti stanovené předběžným opatřením soudu, může být v trestním řízení postížen pro trestný čin **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku** (zákon č. 40/2009 Sb.), za jehož spáchání mu může být uložen trest odnětí svobody až na tři léta.

Je třeba zdůraznit, že v případech domácího násilí, ve kterých figuruje nezletilé dítě jako přímá či nepřímá oběť domácího násilí, **nelze formou předběžného opatření soudu podle § 76b odst. 1 o.s.ř. řešit otázky výchovy a výživy dítěte ani otázku styku násilného rodiče s dítětem**. Jestliže je v zájmu dítěte, aby soud zatímně upravil poměry nezletilého dítěte, je nutné tuto zatímní upravit řešit vydáním předběžného opatření soudu podle § 76 odst. 1 o.s.ř., kterým může soud do doby konečného rozhodnutí soudu ve věci samé rozhodnout o svěření dítěte do péče jednoho z rodičů nebo jiné určené osoby nebo zařízení, o zatímní úpravě vyživovací povinnosti rodičů k dítěti a rovněž o úpravě nebo zákazu styku násilného rodiče s dítětem.

O předběžné úpravě výchovy a výživy dítěte a styku rodiče s dítětem podle § 76 odst. 1 o.s.ř. přitom nemůže soud rozhodnout současně s uložením povinností pachateli domácího násilí na ochranu ohrožené osoby podle § 76b odst. 1 o.s.ř. **To znamená, úpravu opatření podle § 76 odst. 1 o.s.ř. nelze spojit s úpravou opatření podle § 76b odst. 1 o.s.ř. do jednoho předběžného opatření soudu.** Tato skutečnost je dána odlišným charakterem řízení o obou typech předběžného opatření soudu.

Předběžné opatření soudu podle § 76 o.s.ř.:

- soud může nařídit předběžné opatření **na návrh** jednoho z rodičů nebo **i bez návrhu**
- orgán sociálně-právní ochrany dětí může dát soudu **podnět**, aby zahájil bez návrhu řízení o vydání předběžného opatření
- o návrhu na vydání předběžného opatření je soud povinen rozhodnout bezodkladně, nejpozději ve lhůtě **do 7 dnů od podání návrhu**
- k rozhodnutí o vydání předběžného opatření je příslušný **okresní soud v místě bydliště dítěte** podle § 88 písm. c) o.s.ř.
- účastníky řízení jsou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte **a vždy také nezletilé dítě**, které je v řízení zastoupeno kolizním opatrovníkem
- předběžné opatření je vykonatelné jeho **oznámením účastníkům řízení**
- doba trvání předběžného opatření **není ze zákona pevně omezena**, předběžné opatření trvá až do pravomocného skončení řízení ve věci samé (řízení ve věci výchovy, výživy a styku s dítětem), není-li soudem zrušeno dříve.

Předběžné opatření soudu podle § 76b o.s.ř.:

- soud může nařídit předběžné opatření **pouze na návrh osoby ohrožené domácím násilím**
- orgán sociálně-právní ochrany dětí nemůže dát soudu podnět, aby zahájil řízení o vydání předběžného opatření bez návrhu
- je-li jednáním pachatele domácího násilí přímo ohroženo i nezletilé dítě, může orgán sociálně-právní ochrany dětí podat k soudu návrh, aby byl **ustanoven opatrovníkem dítěte pro podání návrhu** na nařízení předběžného opatření soudu
- o návrhu na vydání předběžného opatření je soud povinen rozhodnout bezodkladně, nejpozději ve lhůtě **do 48 hodin od podání návrhu**
- k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření soudu je příslušný **okresní soud v místě společného obydlí pachatele domácího násilí a ohrožené osoby**
- účastníky řízení jsou pouze **navrhovatel a osoba, proti které návrh směřuje**, dítě může být účastníkem řízení jen v případě, že je navrhovatelem nebo jedním z navrhovatelů
- předběžné opatření je vykonatelné **vyhlášením**, pokud se nevyhlašuje, je vykonatelné jeho **vydáním**
- doba trvání předběžného opatření je zákonem omezena na dobu **jednoho měsíce od vykonatelnosti předběžného opatření**, na návrh ohrožené osoby může soud rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření, nejdéle však na dobu **jednoho roku od jeho vydání**.

Jestliže je v důsledku domácího násilí bezprostředně a vážně ohrožen život nebo příznivý vývoj dítěte nebo se nezletilé dítě ocitne bez jakékoliv péče, je místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí povinen podat soudu **návrh na nařízení předběžného opatření soudu podle § 76a odst. 1 o.s.ř.**, kterým soud nařídí umístění dítěte do péče určené fyzické osoby nebo zařízení. Podání návrhu na nařízení tohoto předběžného opatření soudu je **orgán sociálně-právní ochrany dětí povinen využít nejen v případech dětí, které se staly obětí domácího násilí, ale také u dětí, které jsou samy pachateli nebo spolupachateli domácího násilí vůči jiným osobám.** O návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí je soud povinen rozhodnout nejpozději ve lhůtě do 24 hodin od jeho podání (§ 75c odst. 2 o.s.ř.).

2.3 Trestněprávní ochrana osob ohrožených domácím násilím

Osobám ohroženým domácím násilím je zaručena ochrana také v úpravě **trestního práva**, tj. v úpravě trestní odpovědnosti za trestné činy a v úpravě trestního řízení. Jednání pachatele, který se dopouští domácího násilí, může být posuzováno zejména jako naplnění skutkové podstaty některého z následujících trestných činů upravených v zákoně č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník (dále jen „TZ“)**:

- **Týrání osoby žijící ve společném obydlí - § 199 TZ**
- **Těžké ublížení na zdraví - § 145 TZ**
- **Ublížení na zdraví - § 146 TZ**
- **Vražda - § 140 TZ**
- **Omezování osobní svobody - § 171 TZ**
- **Vydírání - § 175 TZ**
- **Útisk - § 177 TZ**
- **Porušení tajemství dopravovaných zpráv - § 182 TZ**
- **Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí - § 183 TZ**
- **Znásilnění - § 185 TZ**
- **Sexuální nátlak - § 186 TZ**
- **Neoprávněné užívání cizí věci - § 207 TZ**
- **Neoprávněný zásah do právu k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru - § 208 TZ**
- **Nebezpečné vyhrožování - § 353 TZ**
- **Nebezpečné pronásledování - § 354 TZ**

V případech, ve kterých je obětí domácího násilí nezletilé dítě, může vedle spáchání výše uvedených trestných činů dojít rovněž k naplnění následujících skutkových podstat trestných činů určených k ochraně dětí a rodiny:

- **Týrání svěřené osoby - § 198 TZ**
- **Zanedbání povinné výživy - § 196 TZ**
- **Ohrožování výchovy dítěte - § 201 TZ**
- **Pohlavní zneužití - § 187 TZ**

V souvislosti s porušením povinností vyplývajících z provedení vykazání ze společného obydlí podle § 44 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR

nebo v souvislosti s porušením podmínek předběžného opatření soudu podle § 76b o.s.ř. může rovněž dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu **maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 TZ (viz bod 2.1 a 2.2)**

Ve spojitosti s případy domácího násilí může rovněž ke spáchání trestného činu **neoznámení trestného činu podle § 368 TZ**, kterého se dopustí osoba, jež neoznámí orgánům činným v trestním řízení spáchání trestného činu vraždy, těžkého ublížení na zdraví a týrání svěřené osoby. Trestného činu **nepřekážení trestného činu podle § 367 TZ** se dopustí ten, kdo nepřekazí spáchání nebo dokončení trestného činu vraždy, těžkého ublížení na zdraví, vydírání, znásilnění, pohlavního zneužití a týrání svěřené osoby.

Úplné znění zákonné úpravy dotčených skutkových podstat trestných činů je uvedeno v příloze k tomuto Metodickému doporučení.

Na základě § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a § 51 odst. 5 písm. b) zákona o SPOD jsou **orgány sociálně-právní ochrany dětí povinny oznámit orgánům činným v trestním řízení skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin**. Může se přitom jednat o podezření na spáchání trestného činu proti životu, zdraví, svobodě, jmění nebo lidské důstojnosti dítěte anebo o podezření na spáchání trestného činu proti jiné osobě. **Oznamovací povinnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí vůči orgánům činným v trestním řízení se tudíž nevztahuje pouze na trestné činy spáchané na dítěti**, ale rovněž na všechny ostatní trestné činy v souladu s obecnou úpravou oznamovací povinnosti státních orgánů podle trestního řádu.

Příslušným k přijetí oznámení orgánu sociálně-právní ochrany dětí je orgán policie nebo státní zastupitelství příslušné podle místa spáchání trestného činu. Vzhledem k závažnosti a složitosti případů domácího násilí se doporučuje, aby orgán sociálně-právní ochrany dětí adresoval svoje oznámení místně příslušnému státnímu zastupitelství, které je následně oprávněno udělit pokyny orgánům policie k potřebnému prošetření tohoto oznámení. Orgán sociálně-právní ochrany dětí může v rámci oznámení o podezření na spáchání trestného činu požádat, aby byl příslušným orgánem činným v trestním řízení ve lhůtě do jednoho měsíce vyrozuměn o opatřeních, která byla na základě jeho oznámení učiněna (§ 158 odst. 2 trestního řádu).

Vedle podezření na spáchání trestného činu je orgán sociálně-právní ochrany dětí povinen vždy **oznámit orgánu činnému v trestním řízení skutečnost, že dochází k násilí mezi rodiči, jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte a dalšími fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem**, a to i v případě, že zjištěné skutečnosti nezakládají podezření na spáchání trestného činu ze strany pachatele domácího násilí [§ 51 odst. 5 písm. b) zákona o SPOD]. Blíže k úpravě této speciální oznamovací povinnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí viz v části 3. tohoto Metodického doporučení.

V méně závažných případech, ve kterých jednání pachatele domácího násilí nedosahuje intenzity trestného činu, může na straně pachatele domácího násilí **vzniknout odpovědnost za přešůpek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přešůpcích** (dále jen „zákon o přešůpcích“). Naplněna může být zejména skutková podstata **přešůpku proti občanskému soužití podle § 49 zákona o přešůpcích** (úplné znění viz příloha). Jedná se zejména o případy ublížení na cti,

nedbalostního ublížení na zdraví nebo narušování občanského soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví nebo jiným hrubým jednáním podle § 49 odst. 1 písm. a), b) a c) zákona o přestupcích.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí je podle § 58 odst. 1 zákona o přestupcích povinen oznámit příslušnému správnímu orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán přestupek. Příslušným k přijetí oznámení o přestupku je obecní úřad obce, v jejímž obvodu byl přestupek spáchán. Pokud však dojde ke spáchání přestupku proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. b) a c) mezi osobami blízkými, je správní orgán oprávněn přestupek projednat pouze **na návrh postižené osoby, jejího zákonné zástupce nebo opatrovníka** (viz § 68 zákona o přestupcích). Jestliže by osobou poškozenou přestupkem proti občanskému soužití bylo nezletilé dítě, přičemž pachatelem přestupku by byl jeden z rodičů dítěte, může za dítě podat návrh zákonný zástupce dítěte (tj. druhý z rodičů dítěte) anebo orgán sociálně-právní ochrany dětí, pokud se nechá pro tento účel ustanovit soudem jako opatrovník dítěte podle § 83 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině.

2.4. Sociální služby

Na pomoc osobám ohroženým domácím násilím jsou zaměřeny vybrané **sociální služby**, které jsou poskytovány podle zákona č. **108/2006 Sb., o sociálních službách**.

2.4.1 Intervenční centra

Intervenční centra jsou specializovaná zařízení sociálních služeb pro osoby ohrožené domácím násilím. S účinností od 20. 2. 2007 (novelizace provedená zákonem č. 29/2007 Sb.) je zákonná úprava intervenčních center zakotvena v samostatném ustanovení **§ 60a** zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Intervenční centra poskytují pomoc osobám ohroženým domácím násilím:

- v případě vykazání násilné osoby ze společného bydlí podle § 44 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky,
- v ostatních případech ohrožení osoby domácím násilím.

V případech vykazání násilné osoby ze společného bydlí je intervenční centrum povinno nabídnout ohrožené osobě pomoc nejpozději **do 48 hodin** od doručení kopie úředního záznamu Policie ČR o vykazání ze společného bydlí intervenčnímu centru. Pokud je to možné, pomoc ohrožené osobě by měla být nabídnuta prostřednictvím osobní návštěvy pracovníků intervenčního centra v místě, kde se ohrožená osoba zdržuje.

V ostatních případech poskytuje intervenční centrum služby na základě **žádosti osoby ohrožené domácím násilím**, anebo i bez žádosti na **základě vlastních poznatků** o existenci případu domácího násilí.

Služby intervenčního centra mohou být poskytovány ve formě:

- **ambulantní,**
- **terénní,**

- **pobytové.**

Základní rozsah služeb intervenčního centra zahrnuje:

- a) sociálně terapeutické činnosti,
- b) poskytnutí pomoci ohrožené osobě při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Služby intervenčního centra poskytované formou pobytových služeb obsahují vedle základních činností rovněž:

- a) poskytnutí ubytování ohrožené osobě,
- b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy ohrožené osobě.

Součástí služeb intervenčního centra je také zajištění **spolupráce** a vzájemné **informovanosti** mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, **orgány sociálně-právní ochrany dětí**, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy. Intervenční centrum tak **v jednotlivých případech** domácího násilí plní **koordinační roli** ve vzájemné spolupráci všech orgánů a složek zapojených do řešení případu domácího násilí.

V souladu s § 72 zákona o sociálních službách se sociální služby intervenčních center poskytují **bez úhrady**.

O poskytnutí sociálních služeb uzavírá intervenční centrum s klientem (osobou ohroženou domácím násilím) **smlouvu**, která musí být uzavřena v písemné formě, pokud alespoň jedna smluvní strana při jednání o uzavření smlouvy tuto formu navrhne (§ 91 odst. 1 zákona o sociálních službách). Jinak postačuje uzavření smlouvy o poskytnutí služeb intervenčního centra v ústní formě.

Přehled všech intervenčních center v České republice je k dispozici v Registru poskytovatelů sociálních služeb, který je dostupný na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí www.mpsv.cz, sekce odkaz Sociální služby, v levém panelu, odkaz Registr poskytovatelů sociálních služeb - vyhledání služby.

2.4.2 Související úprava v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách:

V souvislosti s řešením případů domácího násilí mohou být ohroženým osobám poskytovány rovněž další typy sociálních služeb.

- **Odborné sociální poradenství - § 37 odst. 3**

Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a **domácího násilí**; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek.

- **Telefonická krizová pomoc - § 55**

Služba telefonické krizové pomoci je terénní služba poskytovaná na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života nebo v jiné obtížné životní situaci, kterou přechodně nemohou řešit vlastními silami.

Služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) telefonickou krizovou pomoc,
- b) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

• **Azylové domy - § 57**

Azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

Služby azylových domů obsahují tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

• **Krizová pomoc - § 60**

Krizová pomoc je terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu poskytovaná osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami.

Krizová pomoc zahrnuje tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

• **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - § 65**

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou terénní, popřípadě ambulantní služby poskytované rodině s dítětem, u kterého je jeho vývoj ohrožen v důsledku dopadů dlouhodobě krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterého existují další rizika ohrožení jeho vývoje.

Sociálně aktivizační služby obsahují tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- c) sociálně terapeutické činnosti,
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Registr poskytovatelů sociálních služeb umožňuje ve své rozšířené verzi vyhledávat také sociální služby podle cílových skupin, včetně „obětí domácího násilí“.

Vyhledávání vhodné sociální služby v daném území usnadňuje možnost zadání okresu a obce (jemnost rozlišení- pověřené obce).

2.4.3 Povinnost mlčenlivosti zaměstnanců poskytovatelů sociálních služeb - § 100 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zaměstnanci poskytovatelů sociálních služeb jsou povinni zachovávat mlčenlivost o údajích týkajících se osob, kterým jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek, které se při své činnosti dozvědí, není-li dále stanoveno jinak. Tato povinnost trvá i po skončení pracovního vztahu. Povinnosti zachovávat mlčenlivost mohou být osoby uvedené ve větě první zproštěny pouze tím, v jehož zájmu tuto povinnost mají, a to písemně s uvedením rozsahu a účelu.

Údaje týkající se osob, kterým jsou poskytovány sociální služby, sdělují poskytovatelé sociálních služeb jiným subjektům, jen stanoví-li tak zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách nebo zvláštní zákon (např. § 128 občanského soudního řádu, § 8 trestního řádu, § 10 odst. 4 a § 53 odst. 1 zákona o SPOD); jinak mohou tyto údaje sdělit jiným subjektům jen s písemným souhlasem osoby, které jsou poskytovány sociální služby nebo příspěvek.

Porušení povinnosti mlčenlivosti je **přestupkem** podle § 106 zákona č. 108/2006 Sb., za který lze zaměstnanci poskytovatele sociálních služeb uložit pokutu až do výše **50 000 Kč**.

3. ROLE ORGÁNŮ SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ PŘI ŘEŠENÍ PŘÍPADŮ DOMÁCIHO NÁSILÍ

3.1 Zjištění případu domácího násilí v rodině s nezletilým dítětem

Z vymezení ohrožení dítěte v případech domácího násilí v bodu 1.1 tohoto Metodického doporučení vyplývá, že děti, které jsou přímou nebo nepřímou obětí domácího násilí, náleží do okruhu ohrožených dětí, na které se zaměřuje sociálně-právní ochrana dětí v souladu s § 6 odst. 1 zákona o SPOD. Zařazení dětí ohrožených domácím násilím v rodině mezi děti, kterým je poskytována sociálně-právní ochrana, má praktický dopad pro činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“).

V první řadě jsou OSPOD povinny děti ohrožené domácím násilím **vyhledávat a vést je ve své evidenci**. Ve smyslu § 10 odst. 1 písm. a) zákona o SPOD je povinnost vyhledávat ohrožené děti stanoveno pro **všechny obecní úřady**. Jestliže jsou skutečnosti o dítěti ohroženém domácím násilím zjištěny obecním úřadem, který zároveň neplní úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností, je tento obecní úřad (tzv. obecní úřad I. stupně) povinen **neprodleně oznámit zjištěné skutečnosti obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností**, v jehož správním obvodu se nachází místo trvalého pobytu ohroženého dítěte.

OSPOD mohou údaje o dítěti ohroženém domácím násilím zjistit:

- z vlastní činnosti,
- oznámením od jiného OSPOD
- na základě upozornění fyzické osoby podle § 7 odst. 2 zákona o SPOD,
- na základě žádosti dítěte o poskytnutí pomoci podle § 8 odst. 1 zákona o SPOD,
- na základě žádosti rodiče dítěte o poskytnutí pomoci podle § 9 zákona o SPOD,
- splněním oznamovací povinnosti subjekty uvedenými v § 10 odst. 4 zákona o SPOD,
- na základě upozornění jiných subjektů, kterým nesvědčí oznamovací povinnost podle § 10 odst. 4 zákona o SPOD.

Jestliže na ohrožení dítěte v důsledku domácího násilí upozorní fyzická osoba na základě ustanovení § 7 odst. 2 zákona o SPOD, jsou pracovníci OSPOD povinni ze zákona **zachovávat mlčenlivost o totožnosti oznamovatele** (§ 57 odst. 1 zákona o SPOD). Této povinnosti mohou být písemně zproštěni pouze samotným oznamovatelem, v jehož zájmu je povinnost mlčenlivosti pracovníkům OSPOD stanovena. Jinak je OSPOD povinen sdělit údaje o totožnosti oznamovatele pouze na vyžádání soudu nebo státního zastupitelství pro účely trestního stíhání (viz § 55 odst. 4 zákona o SPOD).

S žádostí o pomoc se může na kterýkoliv OSPOD obrátit rovněž **samotné ohrožené dítě**, a to i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte (§ 8 odst. 1 zákona o SPOD). Příslušný OSPOD je na základě žádosti dítěte povinen poskytnout dítěti pomoc v potřebném rozsahu.

Všechny státní orgány, fyzické a právnické osoby pověřené výkonem sociálně-právní ochrany dětí, školy, školská zařízení, zdravotnická zařízení a jiná zařízení určená pro děti mají ze zákona povinnost **oznamovat údaje o dítěti ohroženém domácím násilím obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností**, a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takovém dítěti dozví (§ 10 odst. 4 zákona o SPOD). Místně příslušným k přijetí oznámení o ohroženém dítěti je obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu dítěte (viz § 61 odst. 1 zákona o SPOD). Za porušení zákonné oznamovací povinnosti vůči OSPOD může být povinným subjektům ve správním řízení uložena pokuta až do výše 50 000 Kč, a to v případě fyzických osob za přestupek podle § 59e zákona o SPOD a v případě právnických osob a podnikajících fyzických osob za správní delikt podle § 59k zákona o SPOD.

V případě realizace vykázaní pachatele domácího násilí ze společného obydlí, ve kterém je přítomno nezletilé dítě, je policista podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky **povinen zaslat OSPOD kopii úředního záznamu o vykázaní ve lhůtě do 24 hodin** od vstupu policisty do společného obydlí (viz bod 2.1).

Postup lékařů při poskytování zdravotní péče osobám ohroženým domácím násilím je podrobněji upraven v Metodickém opatření Ministerstva zdravotnictví z dubna 2006, které bylo vyhlášeno ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví č. 3/2006. V tomto Metodickém opatření jsou uvedeny známky, ze kterých lze dovodit podezření na ohrožení osoby domácím násilím, postup lékaře při rozhovoru s ohroženou osobou, její vyšetření a léčba a postup lékaře při provedení záznamu

do zdravotnické dokumentace. V čl. 5.2. Metodického opatření Ministerstva zdravotnictví je pak výslovně citována povinnost lékaře (zdravotnického zařízení) učinit oznámení OSPOD podle § 10 odst. 4 zákona o SPOD v případě zjištění týrání nebo zneužívání dítěte v rodině, ve které dochází k domácímu násilí. V Metodickém opatření Ministerstva zdravotnictví k postupu lékařů primární péče při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) z května 2008 (Věstník Ministerstva zdravotnictví č. 3/2008) je v čl. 1.5.4. stanoveno, že za týrané, zneužívané a zanedbávané dítě je třeba považovat nejen dítě v pozici přímé oběti domácího násilí, ale rovněž dítě, které je svědkem násilí mezi rodiči/partnery.

Lze tudíž shrnout, že **lékař je povinen splnit oznamovací povinnost vůči OSPOD vždy, pokud zjistí podezření na výskyt domácího násilí v rodině, ve které žije nezletilé dítě**, ať už se jedná o lékaře pro děti a dorost, který podezření na domácí násilí zjistí v souvislosti s ošetřováním dítěte, anebo o praktického nebo jiného lékaře pro dospělé, který podezření na domácí násilí zjistí při ošetřování rodiče nebo jiné dospělé osoby, která žije ve společné domácnosti s nezletilým dítětem. Ve smyslu bodu 1.6. Metodického opatření Ministerstva zdravotnictví z května 2006 je lékař na základě subjektivních i objektivních poznatků povinen **neprodleně telefonicky informovat** o podezření na ohrožení dítěte OSPOD a současně o této skutečnosti učinit záznam do zdravotnické dokumentace. Na výzvu OSPOD podle § 53 odst. 1 zákona o SPOD pak lékař předá OSPOD **výpis ze zdravotnické dokumentace s popisem nálezu**. Poskytnutí výpisu ze zdravotnické dokumentace dítěte je **zpoplatněno** v souladu s § 15 odst. 10 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Jakmile příslušný orgán OSPOD získá informace o dítěti ohroženém domácím násilím, zařadí dítě do základní evidence dětí podle § 54 zákona o SPOD. OSPOD zapíše ohrožené dítě do rejstříku Om nebo Nom a založí o dítěti spisovou dokumentaci označenou spisovou značkou Om nebo Nom (čl. 4, 6, 9 a 10 Instrukce MPSV č.j. 21-12242/2000 ze dne 15. 3. 2000 o vedení evidence dětí a spisové dokumentace o dětech). Obecní úřad I. stupně, který zjistí údaje o dítěti ohroženém domácím násilím v souladu s § 10 odst. 1 písm. a) zákona o SPOD, zapíše dítě do rejstříku ROD a založí o dítěti spisovou dokumentaci označenou spisovou značkou ROD (čl. 33 Instrukce MPSV).

Po zjištění případu ohrožení dítěte domácím násilím musí příslušný OSPOD situaci v rodině **blíže prověřit a posoudit, která další opatření na ochranu dítěte je žádoucí podniknout**. Prvotním úkolem je:

- projednání celé záležitosti s rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte [§ 10 odst. 1 písm. b) a c), § 53 odst. 2 zákona o SPOD]
- provedení pohovoru s dítětem v závislosti na věku dítěte a stupni jeho rozumové vyspělosti (§ 8 odst. 2 zákona o SPOD),
- poskytnutí či zprostředkování odborné poradenské pomoci rodičům a dítěti [§ 9 a § 11 odst. 1 písm. a), b) zákona o SPOD] podle konkrétních potřeb rodiče a dítěte, zejména pokud jde o řešení úpravy výchovy a výživy dětí, bydlení, uplatnění nároku na sociální dávky (zejména dávky státní sociální

podpory a dávky pomoci v hmotné nouzi¹¹), zajištění školní docházky dětí, zprostředkování odborné pomoci psychologické, sociálně právní, socioterapeutické apod.

- provedení návštěvy a sociálního šetření v místě bydliště dítěte nebo v jiném prostředí, ve kterém se dítě zdržuje (§ 52 zákona o SPOD),
- vyžádání dalších potřebných údajů od jiných osob, orgánů a subjektů (§ 53 odst. 1 zákona o SPOD).

Pokud jde o **provedení pohovoru** s dítětem je žádoucí v případech domácího násilí, aby tento pohovor byl zpravidla proveden **bez přítomnosti obou rodičů**, což zákon o SPOD umožňuje. Vhodným prostředím pro provedení takového pohovoru může být např. škola nebo jiné zařízení, které dítě navštěvuje.

V případě potřeby může OSPOD přistoupit též k uložení **výchovných opatření podle § 13 zákona o SPOD ve spojení s § 43 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině**, zejména k uložení napomenutí rodiči nebo jiné osobě narušující řádnou výchovu dítěte nebo ke stanovení dohledu nad výchovou dítěte. Výchovné opatření ve formě napomenutí může být užito jak vůči násilné osobě (rodič nebo jiná fyzická osoba), tak vůči ohroženému rodiči, neboť osoba ohrožená často věc neřeší a tím se spolupodílí na psychickém týrání dítěte.

OSPOD může v zájmu dítěte přistoupit rovněž k vydání rozhodnutí **o uložení povinnosti rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte využít pomoc odborného poradenského zařízení podle § 12 zákona o SPOD, pokud:**

- dítě nezbytně potřebuje odbornou poradenskou pomoc, přičemž rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte tuto pomoc dítěti nezajistili, ačkoliv jim OSPOD takovou pomoc předtím doporučil
- rodiče nejsou bez odborné poradenské pomoci schopni řešit problémy spojené s výchovou dítěte.

Při komunikaci pracovníků OSPOD s rodičem ohroženým domácím násilím je třeba mít na paměti, že oběť domácího násilí má často tendenci prožité situace zlehčovat, omlouvat, případně bagatelizovat (chování pachatele, rozsah následků pro oběť a její děti). Oběť nemusí být připravena k okamžitému řešení své situace a pomoc nabízenou pracovníky OSPOD nebo jiných institucí může odmítat.

V případech domácího násilí je více než kdekoliv jinde třeba získat důvěru oběti. Při jednání s obětí je nutné jí poskytnout dostatek času, prostoru pro popsání jejich problému, ujistit ji, že o všech krocích, které podnikne OSPOD bude předem informována, a že všechna opatření OSPOD mají za cíl zajistit ochranu a bezpečí ohroženému rodiči a dětem. Ohroženému rodiči je třeba jednoznačně vysvětlit úlohu a povinnosti OSPOD s tím, že může dojít k situaci, kdy OSPOD bude podnikat opatření na ochranu dětí i bez souhlasu ohroženého rodiče. Zároveň však musí být ohrožený rodič ujistiťen o tom, že opatření OSPOD nebudou prováděna bez jeho vědomí.

¹¹ zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů; podle § 2 odst. 6 písm. e) zákona č. 111/2006 Sb., se za osobu v hmotné nouzi může považovat také osoba, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby

V případech domácího násilí je však zároveň zohlednit skutečnost, že rodič, který je obětí domácího násilí, by neměl být ze strany OSPOD nucen k tomu, aby se v rámci projednávání situace ohroženého dítěte nebo v rámci poskytování odborné poradenské pomoci setkával s pachatelem domácího násilí a byl tak vystaven případným dalším atakům a psychickému nátlaku ze strany pachatele domácího násilí.

Na základě vyhodnocení situace dítěte, rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte v každém konkrétním případě domácího násilí je OSPOD oprávněn obrátit se rovněž **na soud s odpovídajícími návrhy a podněty na ochranu dítěte.** Může se jednat zejména o:

- podnět soudu na vydání předběžného opatření k zatímní úpravě péče o dítě, výživy dítěte nebo styku rodiče s dítětem podle § 76 odst. 1 o.s.ř.,
- návrh na nařízení předběžného opatření soudu podle § 76a o.s.ř. v případech, ve kterých se nezletilé dítě ocitne bez jakékoliv péče nebo jsou jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny,
- návrh na svěřeni dítěte do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
- návrh na nařízení ústavní výchovy dítěte,
- návrh na omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu,
- podnět soudu na zahájení řízení o uložení výchovných opatření podle § 43 zákona o rodině, pokud k uložení těchto opatření nepřistoupil samotný OSPOD viz. výše.

V případech, kdy jeden z rodičů opustí spolu s nezletilým dítětem společné obydlí, které doposud obývali s pachatelem DN, je **OSPOD oprávněn žádat od rodiče informaci o tom, kde se s dítětem zdržuje**, a to na základě § 53 odst. 2 písm. b) zákona o SPOD, podle kterého je rodič povinen na výzvu OSPOD poskytnout nezbytné informace, je-li jich třeba pro výkon sociálně-právní ochrany dětí. **Pracovníci OSPOD jsou však povinni v případech domácího násilí zachovávat mlčenlivost o místě pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem – viz § 57 odst. 1 věta druhá zákona o SPOD.**

Úprava povinnosti zaměstnanců OSPOD zachovávat mlčenlivost o místě pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem, byla do zákona o SPOD doplněna novelou provedenou zákonem č. 134/2006 Sb., s účinností od 1. 6. 2006. Tato novelizace vycházela z usnesení vlády č. 794 ze dne 25. 8. 2004 k opatřením při odhalování a stíhání případů domácího násilí, ve kterém bylo Ministerstvu práce a sociálních věcí uloženo, aby v zákoně o SPOD byla jasně vyjádřena povinnost OSPOD mlčenlivosti o pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí s nezletilými dětmi, v azylových domech po celou dobu jejich pobytu v azylu. **Smyslem a hlavním záměrem doplnění § 57 odst. 1 zákona o SPOD bylo tudíž zvýšit ochranu dětí a rodičů v případech domácího násilí a zajistit, aby ohrožený rodič společně se svým dítětem mohl setrvat na bezpečném místě po ukončení soužití s násilným rodičem, aniž by hrozilo pokračování násilného chování, vyhrožování nebo jiných ataků proti životu, zdraví nebo lidské důstojnosti ohroženého rodiče a dítěte.**

V souladu s účelem úpravy povinnosti mlčenlivosti v souvislosti s případy domácího násilí jsou podle § 57 odst. 1 věta druhá zákona o SPOD **zaměstnanci OSPOD povinni zachovávat mlčenlivost nejenom o místě pobytu rodiče ohroženého domácím násilím, ale rovněž o všech údajích, které by mohly vést ke zjištění místa pobytu tohoto rodiče.** Povinná mlčenlivost se proto musí vztahovat např. i na údaje o telefonním spojení do zařízení, které poskytuje pobyt ohroženému rodiči s dítětem, pokud lze z tohoto údaje vypátrat adresu, na které se rodič s dítětem zdržuje. V opačném případě by nebylo možné garantovat ohroženému rodiči a dítěti skutečně účinnou ochranu jejich oprávněných zájmů a zákonná úprava povinnosti mlčenlivosti zaměstnanců OSPOD by neplnila zákonem sledovaný účel.

Údaje vztahující se k místu pobytu ohroženého rodiče s dítětem nesmí zaměstnanci OSPOD sdělovat druhému rodiči, ani jakékoliv jiné osobě či orgánu včetně soudu nebo policie, jestliže ohrožený rodič ke sdělení těchto údajů neudělí písemný souhlas podle § 57 odst. 1 věta poslední. V případech domácího násilí totiž není povinnost mlčenlivosti zaměstnanců OSPOD prolomena povinnostmi obecního úřadu obce s rozšířenou působností sdělovat údaje na vyžádání jiných orgánů podle § 51 zákona o SPOD. Je třeba rovněž zdůraznit, že zvýšená ochrana údajů o místě pobytu ohroženého rodiče a dítěte platí ve všech situacích, ve kterých došlo k domácímu násilí v rodině s nezletilým dítětem. Povinná mlčenlivost zaměstnanců OSPOD se tak nemusí vždy týkat pouze údajů o zařízení, které poskytuje pobytové služby ohroženému rodiči s dítětem, ale také údajů o jakémkoliv jiném místě, kde se ohrožený rodič a nezletilé dítě zdržují (např. bydliště příbuzných nebo jiných osob blízkých, vlastní byt ohroženého rodiče apod.).

Bez vědomí a souhlasu pracovníků zařízení, které poskytuje ubytování ohroženému rodiči a dítěti by zaměstnanci OSPOD neměli druhému rodiči sdělovat ani telefonický kontakt na tyto pracovníky, aby nebyli ze strany násilného rodiče vystaveni nátlaku směřujícímu ke zjištění místa pobytu ohroženého rodiče s dítětem.

V praxi OSPOD dochází v popsanych situacích k tomu, že rodič, který je pachatelem domácího násilí, se domáhá poskytnutí informace o místě, kde se nachází druhý rodič s dětmi, a to s poukazem na skutečnost, že jako nositel rodičovské zodpovědnosti má právo znát místo pobytu svých dětí a má také právo na kontakt s dětmi. I přes tuto argumentaci však nesmí pracovníci OSPOD informaci o místě pobytu dětí rodiči sdělit, neboť by tím v rozporu se zákonem zároveň prozradili i místo pobytu rodiče ohroženého domácím násilím. **Musí rovněž zajistit, aby se žádající rodič tuto informaci nedozvěděl ani prostřednictvím nahlédnutí do spisové dokumentace vedené OSPOD o dětech (zamítnutím žádosti o nahlédnutí do spisu nebo zařazením této informace do zvláštní složky, která není součástí spisu).**

Na druhou stranu je třeba mít na paměti, že rodič, od kterého druhý z rodičů odešel i s dětmi z důvodu domácího násilí, má i přes zákaz sdělení informace o místě pobytu druhého rodiče právo na pravidelné informace o dětech. Naplnění tohoto práva lze docílit např. cestou telefonického nebo písemného kontaktu mezi oprávněným rodičem a dětmi a mezi rodiči navzájem. Je však třeba vždy citlivě posuzovat, jaká forma kontaktu s rodičem je z hlediska zájmu dítěte pro dítě vhodná nebo může být naopak zdrojem ohrožení dítěte, jeho další traumatizace či prostředkem citového vydírání dítěte ze strany rodiče. Např. v situacích, kdy se ohrožený rodič s dítětem uchýlí do azylového domu s utajenou adresou nebo na jiné

bezpečné místo, se nedoporučuje udržování telefonického kontaktu s násilným rodičem, neboť zaměřením mobilního telefonu by násilný rodič mohl snadno zjistit místo pobytu ohroženého rodiče a jeho dítěte. V případě, že by osobní nebo telefonický kontakt s násilným rodičem mohl být pro zájmy dítěte ohrožující, je možné za realizaci kontaktu rodiče s dítětem považovat i poskytování informací rodiči o dítěti v písemné nebo e-mailové podobě (viz definice pojmu „styk/kontakt“ v čl. 2 písm. a) bod. iii. Úmluvy o styku s dětmi č. 91/2005 Sb.m.s.).

3.2 Spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí s orgány Policie ČR

V případě vykázaní osoby dopouštějící se domácího násilí ze společného obydlí podle § 44 až § 47 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je policista povinen do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu o vykázaní příslušnému intervenčnímu centru a soudu, který je příslušný k rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, zašle policista kopii úředního záznamu o vykázaní v uvedené lhůtě i příslušnému OSPOD. **Tímto příslušným OSPOD je obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa trvalého pobytu dítěte (§ 61 odst. 1 zákona o SPOD).**

Na základě § 10 odst. 4 zákona o SPOD je Policie ČR vždy povinna oznámit OSPOD bez zbytečného odkladu skutečnosti nasvědčující ohrožení dítěte, včetně skutečnosti, že mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte dochází k násilí, **a to i tehdy, když nedojde k rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí. Policie ČR je povinna učinit nové oznámení OSPOD i v těch případech, kdy v rodině zasahuje z důvodu domácího násilí opakovaně, a kdy již v dřívější době o této skutečnosti informovala.** OSPOD příslušným k přijetí oznámení Policie ČR je obecní úřad obce s rozšířenou působností v místě trvalého pobytu dítěte. Pokud Policie ČR zašle oznámení o ohrožení dítěte jinému OSPOD, je tento orgán povinen o tomto oznámení bezodkladně uvědomit OSPOD v místě trvalého pobytu dítěte, se kterým dojedná další postup ve věci.

V souvislosti se spoluprací orgánů SPOD s orgány Policie ČR je třeba zmínit úpravu § 51 odst. 5 písm. b) zákona o SPOD, který OSPOD ukládá povinnost oznamovat orgánu činnému v trestním řízení **skutečnosti nasvědčující tomu, že dochází k násilí mezi rodiči, jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte nebo dalšími fyzickými osobami v domácnosti obývané dítětem.** Toto speciální ustanovení, které navazuje na obecnou povinnost všech státních orgánů oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující spáchání trestného činu podle § 8 odst. 1 trestního řádu, bylo do zákona o SPOD doplněno v rámci novelizace provedené zákonem č. 134/2006 Sb. s účinností od 1. 6. 2006. Uvedené doplnění zákona bylo připraveno na základě usnesení vlády č. 794 ze dne 25. srpna 2004 o opatřeních k odhalování a stíhání případů domácího násilí, ve kterém byl stanoven požadavek, aby OSPOD byla v zákoně uložena povinnost informovat policii o existenci domácího násilí v rodině nezletilého dítěte **i za situace, kdy násilné jednání nevykazuje znaky trestného činu.**

Ačkoliv tato novelizace byla nesporně motivována snahou přispět k účinnějšímu postihování domácího násilí, je skutečností, že v některých případech může striktní plnění takto zakotvené oznamovací povinnosti OSPOD vůči orgánům činným v trestním řízení naopak zkomplikovat výkon sociálně-právní ochrany dětí a snížit míru odhalování případů domácího násilí. Jestliže rodič dítěte, který je obětí domácího násilí, zatím sám nedospěl k rozhodnutí obrátit se na policejní orgány, nebo jestliže chce ještě před oznámením domácího násilí policii podniknout nezbytná opatření k ochraně své osoby, dětí nebo jiných osob blízkých, může u tohoto rodiče vzniknout obava požádat o pomoc OSPOD vzhledem k vědomí, že pracovníci OSPOD budou i přes jeho nesouhlas povinni oznámit případ policii nebo státnímu zástupci. Zákon o OSPOD však nestanoví žádnou lhůtu, ve které je OSPOD povinen učinit oznámení orgánům činným v trestním řízení, **a proto může OSPOD vyčkat se splněním své zákonné oznamovací povinnosti do doby, než se ohroženému rodiči podaří upravit své poměry tak, aby jemu a dětem nehrozilo přímé nebezpečí** (např. zajistit bezpečné bydlení na jiném místě, podat k soudu návrh na vydání předběžného opatření apod.).

3.3 Spolupráce orgánů sociálně-právní ochrany dětí s intervenčními centry

Je nutné zabývat se otázkou vzájemného vztahu mezi působností OSPOD a činností intervenčního centra při řešení případů domácího násilí.

Podle § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách je intervenční centrum povinno osobě ohrožené domácím násilím nabídnout pomoc **nejpozději do 48 hodin** od doručení kopie úředního záznamu Policie ČR o vykázání pachatele DN ze společného obydlí. Služby intervenčního centra jsou poskytovány jednak **ambulantní a terénní formou**, která zahrnuje sociálně terapeutické činnosti a pomoc klientovi při uplatňování práv a obstarávání osobních záležitostí, avšak mohou mít i formu **pobytových služeb**, kdy intervenční centrum poskytuje klientovi také ubytování a stravu.

Pokud jde o roli OSPOD, po obdržení informace o vykázání pachatele domácího násilí ze společného obydlí jsou pracovníci OSPOD povinni kontaktovat rodiče, projednat s nimi vzniklou situaci a poskytnout jim či zprostředkovat poradenskou pomoc podle konkrétních potřeb rodiče a dítěte, zejména pokud jde o řešení úpravy výchovy a výživy dětí, styku s dětmi a poskytování informací o dětech, uplatnění nároků na sociální dávky, případně zprostředkování psychologické, socioterapeutické nebo jiné odborné pomoci (viz. bod 3.1).

Je zřejmé, že v některých fázích řešení případů domácího násilí v rodině s nezletilým dítětem se může činnost OSPOD a intervenčního centra do jisté míry překrývat, proto je žádoucí úzká spolupráce mezi oběma institucemi. OSPOD by se neměl v žádném případě spokojit s tím, že s rodičem projednali situaci pracovníci intervenčního centra a poskytli mu odpovídající pomoc. Je přípustné, aby OSPOD koordinoval a vzájemně konzultoval s intervenčním centrem způsob a rozsah poskytnutí pomoci rodiči nezletilého dítěte, který se stal obětí domácího násilí. Role OSPOD v případech domácího násilí v rodině s nezletilým dítětem je nepopíratelná a nepřenosná vzhledem ke skutečnosti, že dítě jako přímá oběť domácího násilí i dítě svědek domácího násilí je vždy ohroženým dítětem.

Je žádoucí, aby postup OSPOD a intervenčního centra při poskytování pomoci obětem domácího násilí byl ve vzájemném souladu. Činnost OSPOD by se měla primárně zaměřit na řešení situace nezletilého dítěte a přijetí opatření potřebných k ochraně jeho zájmů.

Ve smyslu § 60a odst. 4 zákona č. 108/2006 je součástí služby intervenčního centra i zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry a jinými poskytovateli sociálních služeb, OSPOD, útvary Policie ČR a ostatními orgány veřejné správy. Z toho vyplývá, že intervenční centrum by mělo vykonávat určitou koordinační funkci při zajištění spolupráce všech orgánů a složek zapojených do řešení konkrétního případu domácího násilí. **Neznamená to však, že lze ze strany OSPOD přenášet na intervenční centrum odpovědnost za plnění úkolů tohoto orgánu při ochraně oprávněných zájmů a příznivého vývoje dítěte.**

Pokud jde o výměnu informací mezi OSPOD a intervenčním centrem, chybí v zákoně o SPOD výslovná úprava povinnosti OSPOD sdělit intervenčnímu centru na žádost údaje potřebné pro jeho činnost, což může působit komplikace s ohledem na zákonem stanovenou povinnost mlčenlivosti pracovníků OSPOD. **Příslušný OSPOD je však oprávněn poskytovat v nezbytném rozsahu informace intervenčnímu centru na základě obecného zákonného zmocnění v § 57 odst. 3 zákona o SPOD, které orgány SPOD opravňuje zpracovávat při plnění svých úkolů shromážděné osobní údaje, neboť v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozd. předpisů, se zpracováním osobních údajů rozumí též jejich předávání a výměna.** Z opačné strany lze k poskytnutí údajů od intervenčního centra využít oprávnění OSPOD žádat o bezplatné sdělení údajů potřebných pro výkon sociálně-právní ochrany dětí podle § 53 odst. 1 zákona o SPOD. Poskytování informací ze strany intervenčního centra by však mělo být pokryto i výše citovanou povinností intervenčního centra zajistit v rámci svých služeb také vzájemnou informovanost mezi intervenčním centrem a OSPOD.

3.4 Ochrana ohroženého dítěte a výkon rodičovských práv pachatele domácího násilí

V případech domácího násilí v rodinách s nezletilým dítětem je třeba na jedné straně řešit zajištění náležité ochrany v zájmu dítěte a na straně druhé výkon práv a povinností rodiče, který je pachatelem domácího násilí.

Z hlediska kontaktu dítěte s pachatelem domácího násilí je nutné vycházet z toho, že kontakt s rodičem je primárně právem a nikoliv povinností dítěte. Právo dítěte na kontakt s rodičem musí být ze strany OSPOD chráněno a podporováno v případě, **že kontakt s rodičem je v zájmu dítěte.** Právo na pravidelný kontakt s dítětem je nesporně také právem rodiče, nicméně na prvním místě je třeba situaci vždy posuzovat s ohledem na práva a zájmy dítěte. Klíčové je, že podle **§ 6 odst. 1 písm. g) zákona o SPOD**, je považováno za ohrožené dítě rovněž dítě, které bylo přítomno násilí mezi rodiči ve společné domácnosti, a to i když bylo „pouze“ svědkem domácího násilí a útoky násilné osoby na něj přímo nesměřovaly. S tímto vědomím je třeba přistupovat k posuzování otázky, zda osobní kontakt dítěte s násilným rodičem je nebo není v jeho nejlepším zájmu, a zda dítě neohrožuje.

Při zvažování otázky zda a v jaké podobě má být realizován kontakt dítěte s pachatelem domácího násilí, by mělo být přihlíženo:

- ke konkrétním formám násilí v rodině,
- k vývoji jednotlivých případů domácího násilí,
- k chování násilného rodiče,
- k věku dítěte,
- k reakci dítěte na prožité události v rodině,
- k respektování názoru dítěte.

Je třeba si uvědomit, že případný vynucený styk dítěte s hrubě násilným rodičem může být z pohledu dítěte nesrozumitelným a zraňujícím krokem. To platí zejména tehdy, když dětem nebyla poskytnuta žádná odborná péče, která by jim pomohla traumatizující zážitky domácího násilí vhodně zpracovat.¹²

Pod pojmem styk rodiče s dítětem nelze rozumět pouze osobní kontakt. Ve smyslu **Úmluvy o styku s dětmi (č. 91/2005 Sb.m.s.)** se stykem rozumí rovněž jakákoliv forma komunikace mezi rodičem a dítětem (např. telefonická, e-mailová, písemná...) nebo poskytnutí informací o dítěti rodiči a informací o rodiči dítěti (vzájemná informovanost). **Pokud osobní kontakt dítěte s rodičem není v nejlepším zájmu dítěte, je třeba podle článku 4 odst. 3 Úmluvy o styku s dětmi v takové situaci zvážit možnost osobního styku s dohledem (asistovaný styk) nebo jiné z výše uvedených forem styku dítěte s rodičem.** V některých případech však může být pro dítě ohrožující i komunikace rodiče s dítětem prostřednictvím telefonu, e-mailu, Facebooku nebo jiných sociálních sítí, v jejímž rámci činí rodič na dítě nepřipustný nátlak, citově ho vydírá, případně vyhrožuje a podobně. V takových situacích je na místě úplný zákaz kontaktu rodiče s dítětem ve všech jeho formách, a to na základě rozhodnutí soudu dle § 27 odst. 3 zákona o rodině a článku 4 odst. 2 Úmluvy o styku s dětmi.

Jestliže se násilný rodič, vůči kterému bylo uplatněno vykázání ze společného obydlí, domáhá kontaktu s dítětem, je nutné v této záležitosti respektovat **platné znění zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, z jehož § 45 odst. 1 písm. c)** vyplývá, že vykázaná osoba je povinna zdržet se kontaktu s ohroženou osobou (tj. s druhým rodičem) již na základě vykázání provedeného policistou. Tento zákaz tudíž platí ihned po provedení vykázání, nikoliv až po vydání předběžného opatření soudu podle § 76b o.s.ř. To znamená, že vykázaný rodič nemůže ve věci styku s dítětem kontaktovat druhého ohroženého rodiče a z tohoto důvodu je nezbytné, aby ve zvýšené míře plnil zprostředkovatelskou roli OSPOD.

Otázka styku dítěte s rodičem, jakož i úprava ostatních poměrů dítěte (úprava výchovy a výživy dítěte), musí být **procesně řešena samostatně**, neboť ji nelze upravit v rámci předběžného opatření soudu o vykázání násilné osoby ze společného obydlí podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (viz blíže bod 2.2).

V případě, že poměry rodičů k nezletilému dítěti byly upraveny rozhodnutím soudu (rozsudkem nebo předběžným opatřením) ještě před vykázáním násilného rodiče ze společného obydlí nebo před odchodem ohroženého rodiče s dítětem

¹² L. Čírtková: *Rodiče, děti, domácí násilí a traumatizující následky*, *Právo a rodina* č. 9/2007, Linde

ze společného obydlí, a že se násilný rodič domáhá plnění rozhodnutí soudu (právo na společnou výchovu dítěte, právo na styk...), je nezbytné posoudit, zda změna situace dítěte a jeho rodičů nezakládá důvod ke změně dřívějšího rozhodnutí soudu (§ 163 odst. 2 o.s.ř.). Pokud není v zájmu dítěte, aby nadále zůstalo v platnosti předchozí rozhodnutí soudu o úpravě poměrů rodičů k dítěti, podá OSPOD soudu podnět nebo návrh na změnu rozhodnutí soudu.

ZÁVĚR

Důstojnost a rychlost zotavení obětí domácího násilí závisí na projeveném respektu a poskytnutí pomoci profesionálními pracovníky, kteří přicházejí s oběťmi domácího násilí do styku. Tito pracovníci by měli být odborně proškoleni k problematice domácího násilí a měli by projevovat zvýšené porozumění a citlivost ve vztahu k obětem domácího násilí a k situaci, ve které se nacházejí.

V případech domácího násilí je zvláště důležité klást důraz na mezioborovou spolupráci. V rámci řešení těchto případů je nezbytná úzká součinnost a vzájemná výměna informací mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí a intervenčními centry, Policií ČR, soudy, osobami pověřenými k výkonu sociálně-právní ochrany dětí, registrovanými poskytovateli sociálních služeb.

JUDr. Michaela Kepková v.r.
zastupující ředitelka odboru rodiny
a dávkových systémů

**Skutkové podstaty trestných činů a přestupků souvisejících
s problematikou domácího násilí**

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník:

**§ 140
Vražda**

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.

(2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.

(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,

e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

h) opětovně,

i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.

(4) Příprava je trestná.

§ 145

Těžké ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

f) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

g) opětovně, nebo

h) ze zavrženíhodné pohnutky.

(3) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(4) Příprava je trestná.

§ 146

Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na těhotné ženě,

b) na dítěti mladším patnácti let,

c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 171

Omezování osobní svobody

(1) Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo

e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 175

Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c) spáchá-li takový čin se zbraní,

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo

c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 177

Útisk

(1) Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 182

Porušení tajemství dopravovaných zpráv

(1) Kdo úmyslně poruší tajemství

a) uzavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením,

b) datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo

c) neveřejného přenosu počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) prozradí tajemství, o němž se dozvěděl z písemnosti, telegramu, telefonního hovoru nebo přenosu prostřednictvím sítě elektronických komunikací, který nebyl určen jemu, nebo

b) takového tajemství využije.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako úřední osoba,
- b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo
- c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Zaměstnanec provozovatele poštovních služeb, telekomunikační služby nebo počítačového systému anebo kdokoli jiný vykonávající komunikační činnosti, který

- a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 nebo 2,
- b) jinému úmyslně umožní spáchat takový čin, nebo
- c) pozmění nebo potlačí písemnost obsaženou v poštovní zásilce nebo dopravovanou dopravním zařízením anebo zprávu podanou neveřejným přenosem počítačových dat, telefonicky, telegraficky nebo jiným podobným způsobem, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(6) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 5 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 183

Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

(1) Kdo neoprávněně poruší tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí jiného tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin vůči jinému pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 185

Znásilnění

(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo

kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 186

Sexuální nátlak

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo

kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti, nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dítěti, nebo

b) nejméně se dvěma osobami.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,

b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(6) Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(7) Příprava je trestná.

§ 187

Pohlavní zneužití

(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 196

Zanedbání povinné výživy

(1) Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) vydá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 oprávněnou osobu nebezpečí nouze, nebo

b) byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

§ 198

Týrání svěřené osoby

(1) Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým nebo trýznivým způsobem,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

- c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
- d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
- b) smrt.

§ 199

Týrání osoby žijící ve společném obydlí

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem,
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- c) spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo
- d) páchá-li takový čin po delší dobu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1

- a) těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo
- b) smrt.

§ 201

Ohrožování výchovy dítěte

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že

- a) svádí ho k zahálčivému nebo nemravnému životu,
- b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život,
- c) umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, nebo

d) závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti,
bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ze zavrženíhodné pohnutky,

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu,

c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

§ 207

Neoprávněné užívání cizí věci

(1) Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu je přechodně užívat, nebo

kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takové věci, které mu byly svěřeny, přechodně užívá,
bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného,

b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

§ 208

Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

(1) Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

§ 353

Nebezpečné vyhrožování

(1) Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako člen organizované skupiny,

b) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

c) se zbraní,

d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 354

Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.

§ 337

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání

(1) Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že

a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu,

b) zdržuje se na území České republiky, ačkoli mu byl uložen trest vyhoštění nebo bylo rozhodnuto o jeho správním vyhoštění,

c) bez povolení a bez vážného důvodu se zdržuje v místě nebo obvodě, na které se vztahuje trest zákazu pobytu, nebo nedodržuje omezení, která mu byla soudem uložena v souvislosti s výkonem tohoto trestu,

d) navštíví akci, na kterou se vztahuje trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, nebo se dopustí jiného závažného jednání, aby zmařil účel tohoto trestu,

e) bez závažného důvodu nenastoupí na výzvu soudu trest odnětí svobody nebo se jiným způsobem neoprávněně brání nástupu výkonu tohoto trestu,

f) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel trestu,

g) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel vazby,

h) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel zabezpečovací detence, nebo

i) dopustí se závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel ochranného léčení nebo ochranné výchovy, které byly uloženy soudem, nebo jinak, zejména útekem z ústavu, pomocí při útěku, výkon takových rozhodnutí podstatně ztěžuje, anebo maří dohled uložený při ukončení ochranného léčení,
bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Stejně bude potrestán, kdo se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil vykazání provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

(3) Kdo zmaří nebo podstatně ztíží výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že

a) zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnou, zatají, zcizí nebo odstraní věc nebo jinou majetkovou hodnotu, které se takové rozhodnutí týká, nebo

b) uprchne stráží, z vazby, z výkonu trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence,
bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo peněžitým trestem.

(4) Kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, včetně úpravy styku s dítětem, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody, nebo

kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného orgánu veřejné moci týkajícího se výchovy nezletilých dětí,
bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.

§ 367

Nepřekážení trestného činu

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin **vraždy (§ 140)**, zabití (§ 141), **těžkého ublížení na zdraví (§ 145)**, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), nedovoleného přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), neoprávněného odebrání tkání a orgánů (§ 164), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), zavlčení podle § 172 odst. 3 a 4, loupeže (§ 173), braní rukojmí (§ 174), **vydírání podle § 175 odst. 3 a 4**, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 4, **znásilnění (§ 185)**, **pohlavního zneužití (§ 187)**, zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), **týrání svěřené osoby (§ 198)**, krádeže podle § 205 odst. 5, zpronevěry podle § 206 odst. 5, podvodu podle § 209 odst. 5, pojistného podvodu podle § 210 odst. 6, úvěrového podvodu podle § 211 odst. 6, dotačního podvodu podle § 212 odst. 6, podílnictví podle § 214 odst. 3 a 4, legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 4, padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 3, zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 4, poškození

finančních zájmů Evropských společenství podle § 260 odst. 5, porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinností v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), násilí proti orgánu veřejné moci podle § 323 odst. 3 a 4, násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 3 a 4, přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), násilného překročení státní hranice podle § 339 odst. 2 a 3, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 odst. 4, vzpoury vězňů (§ 344), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, neuposlechnutí rozkazu podle § 375 odst. 2 a 3, zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti podle § 377 odst. 2 a 3, porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti podle § 382 odst. 3 a 4, porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností podle § 383 odst. 3 a 4, zběhnutí (§ 386), ohrožování morálního stavu vojáků podle § 392 odst. 2, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), styků ohrožujících mír (§ 409), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezbavuje pachatele trestní odpovědnosti, týká-li se nepřekazení trestného činu vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) a zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3.

(3) Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

§ 368

Neoznámení trestného činu

(1) Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin **vraždy (§ 140)**, **těžkého ublížení na zdraví (§ 145)**, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149), obchodování s lidmi (§ 168), zbavení osobní svobody (§ 170), braní rukojmí (§ 174), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), **týrání svěřené osoby (§ 198)**, padělání a pozměnění peněz (§ 233), neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234), neoprávněné výroby peněz (§ 237), porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 262), porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití (§ 263), provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence (§ 265), porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem (§ 266), obecného ohrožení (§ 272), vývoje, výroby a držení zakázaných bojových prostředků (§ 280), nedovolené výroby a držení radioaktivní látky a vysoce nebezpečné látky (§ 281), nedovolené výroby a držení jaderného materiálu a zvláštního štěpného materiálu (§ 282), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290), zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292), vlastizrady (§ 309), rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312), sabotáže (§ 314), vyzvědačství (§ 316), ohrožení utajované informace (§ 317), válečné zrady (§ 320), přijetí úplatku (§ 331), podplacení (§ 332), účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 2 a 3, genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), apartheidu a diskriminace skupiny lidí (§ 402), přípravy útočné války (§ 406), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 411), válečné krutosti (§ 412), perzekuce obyvatelstva (§ 413), plenění v prostoru válečných operací (§ 414) nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3, a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, nadřízenému, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání.

(3) Oznamovací povinnost podle odstavce 1 nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích:

§ 49

Přestupky proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo
a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,

b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,

c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20 000 Kč.

PŘEHLED INTERVENČNÍCH CENTER V KRAJÍCH							
	KRAJ	ORGANIZACE	ADRESA	TELEFON	FAX	E-MAIL	WWW STRANKY
1.	Jihočeský	Intervenční centrum pro osoby ohrožené DN	Kanovnická 390/11, České Budějovice	386/323016	386/323016	intervencnicentrum@charitacb.cz	www.charitacb.cz
2.	Jihomoravský	SPONDEA při ČCE Brno, o.p.s	Sýpka 1351/25, Brno sever, Černá Pole	541/501121	544/526561	intervencni-centrum@spondea.cz	www.ic-brno.cz
3.	Karlovarský	Intervenční centrum (Pomoc v nouzi, o.p.s.)	J.K.Tyla 461, Sokolov	735/5140953 52/661418	352/669839	intervecni@centrum.cz	www.sweb.cz/pomocv nouziops
			nám. Dr.M.Horákové 1359/7, Karlovy Vary Hlavní třída 280/5, Mariánské Lázně	735/514095 735/514095			
4.	Královéhradecký	Intevenční centrum Hradec Králové při Oblastní charitě HK	Kotěrova 847/5, Hradec králové	495/5300337 74/591383	495/530033	intervencnicentrum@hk.caritas.cz	www.hk.caritas.cz/ochhk
5.	Liberecký	Centrum intervečních a psychosociálních služeb Libereckého kraje	Tanvaldská 269, Liberec	482/311632	482/750063	info.ic@cipslk.cz	www.cipslk.cz
6.	Moravskoslezský	Interveční centrum Ostrava Bílého kruhu bezpečí	28. října 2556/124, Ostrava 2	597/489207	597/489204	ic.ostrava@bkb.cz	www.domacinasili.cz , www.bkb.cz
7.		Intervenční centrum Slezské diakonie	Opletalova 607/4, Šumbark, Havířov	596/611239	596/611238	ic.ostrava@slezskadiakonie.cz	www.slezskadiakonie.cz
8.	Olomoucký	Středisko sociální prevence Olomouc	Na Vozovce 622/26, Nová Ulice, Olomouc	585/4277367 74/431030	585/754736	ssp@lex.cz	http://ssp-ol.cz
9.	Pardubický	Intervenční centrum (SKP-CENTRUM)	Erno Košťála 980, Pardubice	777/765844	466/260528	ic.pardubice@skp-centrum.cz	www.skp-centrum.cz
10.	Plzeňský	Intervenční centrum Plzeňského kraje	Cukrovarská 327/16, Plzeň	777/167004	377/970197	ic@dchp.cz	www.dchp.cz
11.	Hl.m. Praha	Interveční centrum-Intervenční centra	Šromova 861/1, Praha 14- Černý Most	281/861580		marie.susteroва@csspraha.cz	www.csspraha.cz
12.	Středočeský	Centrum pro pomoc obětem Občanské poradny Nymburk	Náměstí Přemyslovců 14/11, Nymburk	775/561844	325/511148	budinova@pomocobetem.cz	www.pomocobetem.cz
			Na Dolíku 53, Brandýs nad Labem	775/5618447 75/561845			
			Zahradní 46 Kolín	775/561845			
			Příčná 194, Milovice (DPS)	775/561844			
			Intevenční centrum při poradně pro RM a MV	Žižkovo nám. 169, Rakovník			

14.		Intervenční centrum Mladá Boleslav	Erbenova 790, Mladá Boleslav	777/1079507 74/607840		luma@luma-mb.cz	www.luma-mb.cz
15.	Ústecký	Intervenční centrum o.s. SPIRÁLA	K Chatám 22, Ústí nad Labem-město Písečná 5030, Chomutov Náměstí Lužické 160/14, Rumburk Pod Nemocnicí 2380, Louny	472/743835 472/743835 475511811 472/743835 475/511811 472/743835 475/511811	475/201495	spirala.cki@volny.cz	http://volny.cz/spirala.cki
16.	Vysočina	Psychocentrum-manželská a rodinná poradna kraje Vysočina	Pod Příkopem 934/4, Jihlava	567/251532	567/215532	ic.vysocina@volny.cz	http://psychocentrum.cz
17.	Zlínský	Poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy Zlín	U Náhonu 5208, Zlín	577/018265	577/018265	ic.zlin@seznam.cz	www.poradnazlin.cz